

Waarom abortus geen medische handeling is

Abortus wordt soms een 'medische handeling' genoemd omdat de praktijk bij wet aan een arts wordt toevertrouwd. Het is echter noodzakelijk om de aard van een handeling te onderzoeken om te concluderen of deze al dan niet een medische handeling is, onder meer bepaald door het doel ervan, en niet alleen door de hoedanigheid van de persoon die de handeling stelt.

Wat zegt de wet?

In het Belgisch recht verwijst « de medische kunst » naar de uitoefening van medische handelingen, die tot de wettelijke monopolie van de geneeskunde behoren. Terwijl er geen wettelijke definitie van medische handelingen bestaat, wordt medische kunst gedefinieerd door het Koninklijk Besluit nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen, als de uitoefening van *“elke handeling die tot doel heeft, of wordt voorgesteld tot doel te hebben, bij een menselijk wezen, hetzij het onderzoeken van de gezondheidstoestand, hetzij het opsporen van ziekten en gebrekkigheden, hetzij het stellen van de diagnose, het instellen of uitvoeren van een behandeling van een fysische of psychische, werkelijke of vermeende **pathologische toestand**, hetzij de inenting.”*¹ Vervolgens werden aan deze algemene categorieën de specifieke interventies toegevoegd die worden beschreven door het koninklijk besluit: de uitvoering van een esthetische chirurgie (die *a priori* geen therapeutisch doel heeft zoals vereist door de bovenstaande definitie), evenals *“toezicht uit te oefenen op de zwangerschap, op de bevalling of op het postpartum, alsmede elk ingrijpen dat erop betrekking heeft”*². De opsomming van koninklijk besluit nr. 78 is limitatief.

Er bestaan echter ook **andere handelingen uitgevoerd op het lichaam van een persoon**, die de wet ook aan de arts voorbehoudt. Deze hebben geen betrekking op het onderzoek van de gezondheidstoestand, noch op het opsporen van ziekten en tekortkomingen, noch op het stellen van een diagnose, noch op de start of het uitvoeren van een behandeling, noch cosmetische chirurgie of het monitoren van zwangerschap, bevalling of postpartum. Ze maken daarom geen deel uit van de "medische kunst". Dit is de reden waarom dergelijke handelingen het voorwerp uitmaken van

¹ Art. 2, §1 lid 2 van het Koninklijk Besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen, *B.S.*, 14 novembre 1967.

² Art. 2, §1 lid 4 en §2 lid 2 van het Koninklijk Besluit nr. 78.

afzonderlijke wetgeving, zoals de wet op het wegnemen van organen³, abortus⁴ of euthanasie⁵. Deze wetten bepalen dat de handeling die ze omkaderen door een arts moet worden uitgevoerd, zonder deze handeling als medisch te kwalificeren. Laten we ook denken aan bepaalde Amerikaanse staten, waar de doodstraf door dodelijke injectie bij wet aan een arts wordt toevertrouwd. Het is moeilijk om hiervan af te leiden dat deze dodelijke injectie een medische handeling zou zijn.

Als de handeling niet medisch is, waarom wordt deze dan door een arts uitgevoerd?

Abortus is geen interventie die een "pathologische toestand" noodzakelijk zou maken, omdat zwangerschap geenszins een pathologie is. Het is vooral om de risico's van abortus, **die het lichaam van een persoon raken**, te beperken dat deze wet alleen voor artsen was voorbehouden. In het geval van een abortus is het een kwestie van het ongeboren kind weg te halen en te vermijden dat de vrouw sterft of last heeft van complicaties (bloedingen, infecties) na de operatie. De tussenkomst van de arts is noodzakelijk om **het lijden rondom de dodelijke handeling te verlichten**: door verdoving, follow-up na abortus om complicaties te voorkomen, ... Maar 1) het *onmiddellijke doel* van de interventie is wel degelijk het verwijderen van de menselijke embryo/foetus; 2) de gebruikte *middelen* zijn aspiratie (en amputatie), curettage, uitzetting van het embryo of de feticide; 3) het *resultaat* is de dood van het ongeboren kind. Zie het [EIB-dossier](#) voor verdere uitleg over abortustechnieken.

Het **onderscheid tussen "perifere" medische procedures voor abortus** (anesthesie, follow-up na abortus) **en de dodelijke daad zelf** maakt het mogelijk te begrijpen waarom sommige zorgverleners of ziekenhuizen, zelfs als ze weigeren abortus te beoefenen, akkoord zijn om de complicaties van een patiënt te behandelen na een abortus in een andere instelling. Het gaat er dan om te zorgen voor een medische follow-up die volledig bestaat uit een reeks medische handelingen, aangezien deze gericht zijn op het herstellen van de fysieke gezondheid van de vrouw.

Opgemerkt moet worden dat dezelfde redenering van toepassing is op euthanasie: de arts, de enige die bevoegd is om euthanasie te beoefenen, wordt verondersteld in staat te zijn om de intensiteit van het lijden of de pijn van de patiënt, zijn vermogen om een beslissing te nemen, te evalueren, en om te voorkomen dat de persoon pijn voelt op het moment van de dodelijke injectie. Maar de feitelijke handeling van het injecteren van een patiënt met een dodelijke dosis kan niet worden omschreven als "medisch".

Een *dodelijke handeling in strikte zin kan daarom niet als een medische handeling worden beschouwd*. Het therapeutische doel, dat de essentie van de geneeskunde is, ontbreekt. Bovendien vormt het feit dat het noodzakelijk is om **zeer nauwkeurige wettelijke voorwaarden te respecteren om het uit te oefenen, op straffe van ernstige strafrechtelijke sancties**, een aanvullende indicatie van het niet-

³ Art. 3 §2 van de Wet van 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen, *B.S.*, 14 februari 1987: « Ieder wegnemen en transplanteren van organen van overleden personen wordt uitgevoerd door een arts (...) ».

⁴ Art. 2 van de Wet van 15 oktober 2018 betreffende de vrijwillige zwangerschapsafbreking, tot opheffing van de artikelen 350 en 351 van het Strafwetboek, tot wijziging van de artikelen 352 en 383 van hetzelfde Wetboek en tot wijziging van diverse wetsbepalingen, *B.S.*, 29 oktober 2018: "De zwangere vrouw mag een arts verzoeken om haar zwangerschap af te breken".

⁵ Art. 3 van de Wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, *B.S.*, 22 juni 2002: « De arts die euthanasie toepast, pleegt geen misdrijf wanneer hij er zich van verzekerd heeft dat (...) ».

medische karakter ervan.⁶ Voor medische handelingen voorziet de wet echter niet in specifieke beperkingen (tijd, plaats of anderszins) waaraan strafrechtelijke sancties zouden worden verbonden.

Gezondheid van de vrouw of gezondheid van het ongeboren kind?

Abortus behandelt de vrouw niet van een pathologische aandoening die door haar zwangerschap zou zijn veroorzaakt, evident noch het ongeboren kind. Het kan psychologisch zeker de vrouw geruststellen die niet klaar is om een kind ter wereld te brengen. Niettemin is algemeen bekend dat abortus bij vrouwen vaak leidt tot langdurige en ernstige psychologische gevolgen.⁷ Bovendien kan de geruststelling die een vrouw met een abortus kan bieden, op medisch niveau de dood van een ander mens niet rechtvaardigen. Deze interventie heeft geen "therapeutisch" doel. Zogenaamde "medische zwangerschapsafbreking" heeft ook geen therapeutisch doel, omdat het het ongeboren kind niet verzorgt, maar doodt.

De vraag rijst echter of de verwijdering van het ongeboren kind uit de baarmoeder van de moeder in geval van een zwangerschap die het leven van de moeder bedreigt (bijv. buitenbaarmoederlijke zwangerschap), een medische handeling is of uitgelokte abortus. Deze interventie behoudt zijn therapeutische - en dus medische - karakter omdat het het leven van de moeder wil redden. Als het embryo sterft terwijl het wordt verwijderd, is de dood een onbedoeld resultaat (het "dubbele effect") van de medische interventie. De handeling is geen abortus, omdat de daad niet onmiddellijk de dood van het embryo tot doel heeft.

⁶ In geval van illegale abortus, artikel 3, lid 1 van de wet met betrekking de vrijwillige zwangerschapsafbreking bepaalt dat "de persoon die een abortus heeft uitgevoerd op een vrouw die ermee heeft ingestemd zonder de voorwaarden voorzien in artikel 2, veroordeeld wordt tot een gevangenisstraf van drie maanden tot een jaar en een boete van honderd euro tot vijfhonderd euro."

⁷ Zie L. POULIQUEN, « [Les conséquences psychologiques de l'avortement](#) », Dossier van het EIB. En bijlage : [lijst van wetenschappelijke studies over de psychologische gevolgen van abortus](#).